

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Andra Kammaren. N:o 18.

Tisdagen den 8 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 5, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 2:dra punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1 angående allmänna bevillningen; och godkände Kammaren dervid den af Utskottet i detta Memorial föreslagna voteringsproposition.

§ 3.

Efter föredragning dernäst af Banko-Utskottets Memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om förhöjdt understöd åt enkefru Louise Wigström, född von Schwerin, blef Utskottets i samma Memorial framställda förslag till omröstningsproposition af Kammaren godkändt.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i § 6 Regeringsformen;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6, i anledning af väckt förslag angående underdånig framställning hos Kongl. Maj:t om utarbetande och framläggande för nästa Riksdag af förslag till tullförening mellan Sverige och Norge;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 17, i anledning af väckt motion om stadgande af förmånsrätt för kommunalutskylder; och

N:o 18, i anledning af väckt motion om kungörande för hvarje gång af tiden för allmänna tingssammanträden; samt

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 17), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t för åstadkommande af besigtning å hästar och nötboskap, som till Danmark, Storbritannien och Irland utföras.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ännu oafgjorda ärenden, som redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>Harald Ericsson</i>	under 8 dagar från och med den 10 Mars.
„ <i>A. Svenson</i> i Edum	„ 13 „ „ „ 11 „
„ <i>E. Dahlgren</i>	„ 10 „ „ „ 11 „
„ <i>J. Anderson</i> i Tenhult	„ 8 „ „ „ 11 „
„ <i>Joh. Jönsson</i>	„ 14 „ „ „ 14 „
och „ <i>N. Nilsson</i> i Stäfvie	„ 14 „ „ „ 16 „

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. ³/₄ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 9 Mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 2 i denna månad förda protokoll.

§ 2.

Herr Statsrådet m. m. J. C. E. Richert aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af två Axevalla mötesfält tillhörande skogslotter;

2:o) angående anvisande af erforderliga medel för genomförande af Medelpads fögderis delning i två fögderier;

3:o) angående medgifvande för Strömsholms nya kanalbolag att medelst årliga afbetalningar gälda återstoden af en bolagts skuld ti staten;

4:o) angående täckande af en å anslaget till marinregementet uppkommen brist; och

5:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Herr Talmannen mottog dessa nådiga propositioner med förklarande, att Kamraren skulle egna dem grundlagsenlig behandling; hvarefter samma propositioner bordlades.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de uti Stats-Utskottets Memorial N:is 18, 19, 20, 21 och 29, Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 5 samt Banko-Utskottets Memorial N:o 8 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, och denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

*Gemensamma
omröstning-
gar.*

1:sta omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 18.)

Den, som vill att jernvägstrafikmedlen i beräkningen af statsverkets inkomster för år 1882 upptagas till 5,500,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att jernvägstrafikmedlen skola i berörda inkomstberäkning upptagas till ett belopp af 5,000,000 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kamraren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 82 Ja och 116 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-

*Gemensamma
omröstning-
gar.*
(Forts.)

ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med... .. 86 Ja och 38 Nej,
hvad, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller... .. 82 Ja och 116 Nej,
sammanräkningen visar 168 Ja och 154 Nej;
Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 19, punkt. 1:o.)

Den, som vill, att förslagsanslaget till beväringmanskapets vapen-
öfning skall förhöjas till 1,000,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, kommer berörda anslag att till oförändradt belopp
652,500 kronor i 1882 års riksstat upptagas.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och
förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammararen ingått, att
voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl
derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig,
och utföll omröstningen med 50 Ja och 149 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-
ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
maren samtidigt anställd, hade utfallit med... .. 92 Ja och 32 Nej,
hvad, då dertill läggas Andra Kammararens

röster eller... .. 50 Ja och 149 Nej;
sammanräkningen visar 142 Ja och 181 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 19, punkt. 2:o.)

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts framställning om anvisande
å extra stat för år 1882 af 150,000 kronor till Karlsborgs fästnings-
byggnad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts berörda framställning blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att till fortsättande af arbetena vid Karlsborgs fästningsbyggnad för år 1882 anvisats ett extra anslag af 100,000 kronor.

*Gemensamma
omröstning-
gar.
(Forts.)*

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 55 Ja och 143 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anstald, hade utfallit med... .. 77 Ja och 47 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller... .. 55 Ja och 143 Nej,

sammanräkningen visar 132 Ja och 190 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 20, punkt. 2:o.)

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts framställning derom, att till byggande af ett pansarfartyg måtte beviljas 2,290,000 kronor, samt deraf anvisas 650,000 kronor att å extra stat för år 1882 utgå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i berörda ämne aflättna framställning icke blifvit af Riksdagen bifallen.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 60 Ja och 138 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anstald, hade utfallit med... .. 92 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller... .. 60 Ja och 138 Nej,

sammanräkningen visar 152 Ja och 169 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

5:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 21.)

Den, som vill, att Riksdagen må till bestridande af kostnaderna för uppförande å statens jernvägstrafiks tomter i kvarteret Svanen i Stockholm af en byggnad, innehållande expeditions- och tjenstelokaler samt åtskilliga boställslägenheter för innehafvare af befattningar vid statens jernvägstrafik, allt i öfverensstämmelse med Trafikstyrelsens förslag, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett särskildt anslagsbelopp af 400,000 kronor samt deraf anvisa 200,000 kronor att utgå under år 1882, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i berörda hänseende gjorda framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringsredlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammararen ingått, att voteringsredlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 72 Ja och 126 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammararen samtidigt anställd, hade utfallit med 92 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammararens

röster eller 72 Ja och 126 Nej,
sammanräkningen visar 164 Ja och 157 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 29.)

Den, som vill, att Riksdagen beviljar Riddarhussekreteraren C. O. Brakels enka Ida Brakel, född Carré, en årlig pension af 1,000 kronor, att utgå från och med Juli månad 1880, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det om beviljande af berörda pension väckta förslag icke vunnit Riksdagens bifall.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 29 Ja och 164 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med... .. 88 Ja och 29 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller... .. 29 Ja och 164 Nej,
sammanräkningen visar 117 Ja och 193 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 5.)

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets, af Andra Kammaren godkända hemställan, att Friherre De Geers ifrågavarande motion, N:o 1, icke måtte af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutit, att första punkten af 8 § Bevillningsstadgan skall erhålla följande lydelse:

“Bevilling för inkomst af kapital eller arbete eger *icke* rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster understiga fyrahundra kronor, och utgår med en half procent, när de understiga niohundra kronor. Öfverstiga de icke ett tusen åttahundra kronor, äro trehundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete fria från bevilling.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 138 Ja och 56 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-

*Gemensamma
omröstning-
gar.*
(Forts.)

maren samtidigt anställd, hade utfallit med... .. 56 Ja och 64 Nej,
hvidan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller... .. 138 Ja och 56 Nej,
sammanräkningen visar 194 Ja och 120 Nej;
Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt Banko-Utskottets Memorial N:o 8.)

Den, som bifaller Banko-Utskottets af Riksdagens Första Kam-
mare godkända hemställan, att det enkefru Louise Wigström, född von
Schwerin, af Riksbankens medel tillagda årliga understöd af trehundra
kronor skall från och med början af innevarande år utgå med ett till
sexhundra kronor förhöjdt belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens
beslut, Utskottets omförmälda hemställan afslagit.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och
förseglad äfvensom underrättelse från Första Kammararen ingått, att
voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl
derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknung,
och utföll omröstningen med 71 Ja och 119 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, en-
ligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-
marens samtidigt anställd, hade utfallit med... .. 76 Ja och 41 Nej,
hvidan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller... .. 71 Ja och 119 Nej,
sammanräkningen visar 147 Ja och 160 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt
i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

§ 4.

Anställdes, enligt derom förut fattadt beslut, val af dels tjugufyra
valmän för att utse Riksdagens Fullmäktige i Riksbanken och Riks-
gäldskontoret jemte deras suppleanter, dels sex suppleanter för desse
valmän; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva af Andra
Kammararen blifvit utsedde:

till valmän:

Herr	<i>A. Andersson</i> i Smedbyn	med 93 röster.
"	<i>Jonas Andersson</i>	" 93 "
"	<i>C. I. Bengtsson</i>	" 93 "
"	<i>Gunnar Eriksson</i>	" 93 "
"	<i>J. E. Ericsson</i>	" 93 "
"	<i>J. F. Fredricson</i>	" 93 "
"	<i>A. Hansson</i>	" 93 "
"	<i>P. A. Hellgrén</i>	" 93 "
"	<i>J. G. Janson</i>	" 93 "
"	<i>C. A. Jönsson</i>	" 93 "
"	<i>E. Key</i>	" 93 "
"	<i>I. Lyttkens</i>	" 93 "
"	<i>Sven Magnusson</i>	" 93 "
"	<i>C. Mejenqvist</i>	" 93 "
"	<i>J. P. Nilsson</i>	" 93 "
"	<i>Nils Nilsson</i> i Stäfvie	" 93 "
"	<i>Sven Nilsson</i> i Elferöd	" 93 "
"	<i>P. Pehrsson</i> i Törneryd	" 93 "
"	<i>A. F. Pettersson</i> i Sibbarp	" 93 "
"	<i>J. Smedberg</i>	" 93 "
"	<i>J. M. Svensson</i>	" 93 "
"	<i>E. Westin</i>	" 93 "
"	<i>P. Westman</i>	" 93 "
och	<i>A. Andersson</i> i Intagan	" 92 "

samt till suppleanter:

Herr	<i>Arvid Jönsson</i>	med 53 röster.
"	<i>N. Boström</i> i Bodbyn	" 52 "
"	<i>G. Carlsson</i>	" 52 "
"	<i>Sv. Håkansson</i>	" 50 "
"	<i>H. Johnsson</i>	" 50 "
och	<i>Jöns Persson</i>	" 50 "

Här ofvan angifna ordning mellan de suppleanter, som erhållit lika antal röster, blef genom lottning bestämd.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 3;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6;

Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 17 och 18; samt

Andra Kammarens Fjerde Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 17).

§ 6.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets Memorial N:o 23, om anvisande af de i Regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

§ 7.

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.*

Förekom till behandling Stats-Utskottets Utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion om eftergift och lindring i fråga om återbetalningen af oguldna återstoden af det till sänkning utaf sjöarne Kalfven och Fegen beviljade statslån.

Uti berörda motion, afgifven inom Andra Kammaren af Herrar *Aug. Börjeson* och *S. F. Norén* (motionen N:o 93), var föreslaget, att Riksdagen måtte för sin del bevilja bolaget för sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen eftergift af halfva återstoden af dess undfångna statslån samt någon lämplig lindring i betalingsvilkoren för den återstående hälften af samma lån.

Utskottet hade, på anförda skäl, gjort följande hemställan:

“att Herrar Börjesons och Noréns ifrågavarande motion må på det sätt bifallas, att Riksdagen medgifver, att bolaget för sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen må befrias från skyldigheten att under de fem åren från och med 1881 till och med 1885 erlægga föreskrifven ränte- och kapitalbetalning å det till belopp af ursprungligen 34,700 kronor bolaget beviljade lån, med skyldighet för bolaget att efter omfördälda fem års förlopp vid hvarje års slut erlægga den vid lånets beviljande bestämda annuitet af åtta procent å ursprungliga lånesumman, af hvilken annuitet först skall beräknas och afgå fem procent ränta å återstående kapitalskulden, i den mån sådan ränta är ogulden och, med iakttagande af 1868 och 1873 års Riksdags beslut om viss tids räntefrihet, bör utgå, samt återstoden utgöra kapitalafbetalning.”

Efter föredragning af detta Utlåtande lemnades ordet, på begäran, till

Herr *Ola Andersson* i *Burlöf*, hvilken jemte Herr *Sven Nilsson* inom Utskottet reserverat sig mot samma utlåtande, och som nu anförde: Den föreliggande frågan är, hvad det äskade penningbeloppet angår, af ganska ringa betydelse. Den gäller en eftergift under fem år af ränta på 31,320 kronor. Men hvad som ändock gör mig åtminstone tveksam att bevilja hvad Utskottet tillstyrkt är, att, när jag betänker den ofantliga mängd lån, staten lemnat både kommuner och enskilda jernvägs- och kanalbolag, jag nödgas hysa den farhågan, att, om man en gång börjar att gifva efter på dessa lån, detta lätteligen skall förläda oss till allt för stora eftergifter för hvad dessa statens låntagare kunna komma att begära.

Riksdagen bör dock naturligtvis i hvarje enstaka fall pröfva frå-

gan och se till om fullgoda skäl till den sökta eftergiften förefinnas. För min del är jag ännu icke öfvertygad, att i det förevarande fallet sådana skäl blifvit anförda. Motionärerna hafva såsom talande skäl för denna eftergift framhållit, bland annat, att kostnaderna för företaget uppgått till vida mera än beräknats. Såvidt jag förstår, kan detta förhållande äfven utvisa att man lättsinnigt gått till företaget och på ett mindre lyckligt sätt ledt detsamma, och så är verkligen förhållandet här. Vidare anför motionärerna, att bolaget varit utsatt för åtskilliga rättegångar och trakasserier. Stats-Utskottet har i likhet med motionärerna endast låtit Riksdagen få kännedom om hvad den ena parten i föreliggande fråga anført, men alldeles icke om hvad den andra parten kan hafva yttrat. Förhållandet är emellertid, att bolaget först ingått till Kongl. Maj:t med samma anhållan, som motionärerna gjort hos Riksdagen. Kongl. Maj:t har i detta ämne låtit höra Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och denna styrelse har bland annat yttrat något, som kan vara upplysande för frågans bedömande och som jag därför ber att få uppläsa för Kammaren. "Styrelsen vill icke förneka de svårigheter bolaget vid verkställandet varit underkastade — i hvilket senare fall dock icke torde böra lemnas oanmärkt, att brist åtminstone tidtals på förståndig ledning af arbetet synes hufvudsakligen vållat den stora tidsutdräkten med företagets fulländande och dess fördyrande till den grad, att verkliga kostnaden, 96,387 kronor 17 öre, med nära 27,000 kronor öfverstigtit den i kostnadsförslaget till 69,418 kronor beräknade — och finner sig styrelsen likväl, enär bolaget i det med styrelsen å kronans vägnar uppgjorda kontrakt förbundet sig, enligt gällande föreskrift, dels att verkställa och fullborda arbetet utan att vidare väcka anspråk på ytterligare bidrag af allmänna medel, dels att genom egna tillskott utgöra hvad utöfver statsbidraget kunde erfordras, samt då nådig framställning till Riksdagen af den beskaffenhet, bolaget nu ifrågasatt, säkerligen skulle frammana från andra håll dylika anspråk, som Riksdagen antagligen icke blifve villig att tillfredsställa, för sin del böra afstyrka Kongl. Maj:t att bevilja bolagets anhållan". Äfven den andra parten kunde för tjena att höras, då så skarpt klander uttalats mot densamma, att jag för min del är tveksam, huruvida det verkligen kan finnas så dåligt folk i Vestergötland, som motionärerna här sagt. Jag ber därför få uppläsa ännu några rader — jag anhåller om Kammarens öfverseende därför — emedan jag önskar, att båda parterna här måtte höras, nemligen hvad några strandegare anført vid ett landtmäterisammanträde. Der heter det under 2:o: "Vi yrka på det bestämdaste att den styrelse, som antages för öfvervakande af arbetets utförande, måtte åläggas att för vederbörande delegare framlägga specificerade, med behöriga verifikationer åtföljda räkenskaper och att dessa räkenskaper derefter blifva af utsedda revisorer granskade, dervid noggrannhet torde böra iakttagas, att vederbörande styrelse icke öfverskridit gränserna af sin befogenhet; och yrka vi att särskild bolagsstämma på lagligt sätt blifver utlyst för denna sak. Såsom skäl för detta vårt yrkande vilja vi särskildt framhålla den efter vårt förmenande oerhördt höga summa, hvartill kostnaderna för sjösänkningen enligt hör-

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalffven och
Fegen.
(Forts.)

sagor verkligen lära uppgå, och vi förmoda att ingen af delegarne, hvarken genom afstående af jord eller penningars erläggande, vill blindt kasta sig in i ett företag, som på intet sätt bär sig. I fall den anmärkningen göres af styrelsen att det nu är för sent att framkomma med anmärkningar emot densamma för sitt förfarande, så vilja vi tillbakavisa detta dermed, att vi på det bestämdaste förneka, att styrelsen handlagt sin verksamhet med den noggrannhet emot delegarne, som varit den ålagd, äfvensom att styrelsen för anskaffande af medel vidtagit åtgärder, hvilka delegarne ingalunda kunna finna sig förpligtade att godkänna, hvaraf äfven följer, att jordegarne ej heller kunna tillförbindas att, vare sig med jord eller penningar betala de skulder, som styrelsen hufvudlöst åsamkat sig.“ Detta är en liten del af hvad den andra parten anfört och förhållandet är verkligen, att bolaget aldrig framlagt ordentliga räkenskaper. Det minsta man borde kunna fordra är, att — då man såsom hufvudsakligaste skäl för erhållande af eftergifter anför, att kostnaderna uppgått till så oerhörda belopp — ordentliga räkenskaper framläggas för Kongl. Maj:t eller Riksdagen eller Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, hvaraf man kunde se, huru bolaget här gått till väga. Men det enda, som i detta afseende vidfogats, är ett litet utdrag ur räkenskaperna, hvilket endast utvisar, att utgifterna för sjösänkingsföretaget började den 1 Juni 1857 och att saldöt den 10 December 1878 utgjorde 96,387 kronor 17 öre. Detta är allt, hvarmed man velat styrka de stora utgifterna för företaget. Jag hemställer, om det nu icke vore något lättsinnigt af Riksdagen, att, på grund af sådana obestyrkta uppgifter och utan att taga närmare kännedom om huru bolaget gått till väga eller om det samma förfarit så klokt, att det förtjenade få dessa eftergifter, att, säger jag, nu bevilja hvad bolaget begärt på så lösa grunder. Jag undrar huruvida Riksdagen, i fall ett jernvägsbolag eller ett kanalbolag begärde dylika eftergifter, då vore lika villig att bevilja desamma. Den nu föreliggande frågan är, såsom mig synes, en prejudikatsfråga, byggd på så lösa grunder, att jag icke kannat vare sig inom Stats-Utskottet eller här i Kammaren tillstyrka Riksdagen att i mer eller mindre mån bifalla motionärernas förslag.

Möjligen får jag framdeles anledning till att yttra mig ännu en gång i denna fråga, men för närvarande vill jag inskränka mig till hvad jag redan anfört och endast anhålla om afslag på Utskottets förslag.

Häruti instämde Herr *Gustaf Ericsson*.

Grefve Sparre: Om, på sätt den siste ärade talaren behagat yttra, man i denna fråga bör höra båda parterna, bör man likväl icke lemna obemärkt, att i detta likasom i så många andra fall i fråga om praktiska företag uppstå olika meningar. Den ärade talaren har här lemnat den anfallande parten tillfälle att låta höra sin röst, men deremot icke den försvarande. Hade han velat vara fullt opartisk i sin framställning, borde han äfven hafva låtit de förklaringar, som styrelsen för företaget afgifvit, komma till Kammarens kännedom.

Men så har han icke förfarit, utan han har allenast låtit oss höra hvad en af parterna under en temligen obillig och grundlös tvist har andragit. Den ärade talaren tillade derjemte, att, om man på så lösa grunder, som här förefunnos, beviljade eftergifter äfven åt andra bolag, som begärde dylika förmåner, kunde sådant medföra ganska farliga följder. För att kunna bedöma denna fråga, böra vi väl dock göra oss reda för hvad som verkligt är begärdt och hvad Utskottet tillstyrkt.

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Det begäres här endast, att det ifrågavarande bolaget skall under fem års tid få dröja med inbetalning af ränta och annuiteter. Här är således i själfva verket icke fråga om någon *eftergift*, eller om något annat än att under fem år, till dess bolaget komme i besittning af jorden, sedan den väl blifvit aftappad och uppbrukad, få dröja med dessa utbetalningar, mot villkor naturligtvis att amorteringen derigenom kommer att under desto längre tid fortgå. Hela frågan gäller sålunda, att staten måtte tillåta, att bolaget under dessa fem år slipper att betala räntor och amortering. Hvar och en, som haft något med sjösänkningar att göra, känner väl, att sådant är bland de kinkigaste och svåraste företag att på förhand beräkna, som gerna kunna finnas. Och i synnerhet var detta fallet, då förslaget till det nu ifrågavarande företaget först uppgjordes, eller redan år 1857, enär ingenjörerna den tiden hade föga erfarenhet om företag af denna art. Frågor om sjösänkingsföretag voro den tiden helt nya för våra ingenjörer. Dessa beräknade då den erforderliga sänkningen allenast efter jordytans läge i vattendränkt tillstånd, utan att dervid taga i betraktande den omständigheten, att, när vattnet från jorden aftappas, sjunker jordytan, hvilket förhållande vid sjösänkningar alltid måste tagas i beräkning. Detta förbiseende, som jag äfven vid behandlingen af en annan fråga här uti Kammaren haft tillfälle att påpeka, har i afseende å sjösänkingsföretag varit så allmänt, att uti de allra flesta i äldre tider uppgjorda förslag ingenjörerna till följd deraf missräknat sig.

Då vidare, såsom den siste nämnde, det oeftergifliga vilkoret för åtnjutande af låneunderstödet varit att bolaget under alla förhållanden skall fullständigt utföra företaget, har bolaget funnit sig inledt i kostnader, som det omöjligt kunnat bära. Härtill kom ytterligare i detta särskilda fall, att, innan arbetet kunde påbörjas, en qvarn måste utrifvas. Häraf föranleddes en process, som räckte i många år och som i förening med hvad sedermera måste utgifvas i lösen för qvarnen, ensamt medtog nästan hela den af staten beviljade lånesumma, hvarom här är fråga, eller 34,700 kronor. Utskottet har om denna omständighet lemnat eu upplysning, hvars rigtighet jag, med den kannedom jag eger om denna sak, kan vitsorda.

En sådan felberäkning, som jag här omtalat, har nu den allmoge, som eger del i det förevarande företaget, blifvit utsatt för. Såsom herrar representanter för angränsande delar af Småland äfven torde hafva sig bekant, är den bygd, denna allmoge tillhör, den torftigaste och fattigaste i hela Elfsborgs län. Om nu denna fattiga allmoge, missledd af ingenjörernas felberäkningar och olycklig såväl till följd af en långvarig process, som medtagit mycken tid och penningar, som

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

i det afseendet, att företagets utförande slutligen påbörjades i en tid, då arbetslönerna stigit till en så onaturlig höjd, att det ursprungliga kostnadsförslaget alldeles icke motsvarade de verkliga utgifterna för arbetet, blifvit af sådana sammanstötande omständigheter bragt derhän, att den måste påkalla barmhertighet från Riksdagens sida och begär att under fem år få dröja med betalning af ränta och amortering, kunna vi väl då hafva hjerta att afslå en så ytterst billig begäran?

Man har för ett dylikt afslag åberopat hvad Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen emot ansökningen skulle invändt, men det är väl att märka, att den framställning från bolagets sida, som Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens anförda utlåtande afser, gick ut på något helt annat än den obetydliga eftergift, hvarom nu är fråga. Dervid var fråga derom, att en del af det till låns erhållna beloppet skulle afskrivas, medan här frågan icke gäller annat än ett uppskof med räntebetalningen.

Vid besök i orten har jag funnit och kan för Kammaren intyga, att befolkningen derstädes befinner sig i en särdeles tryckt ställning, och att de, som stå i borgen för lånesumman, antagligen skola befinnas sakna tillräckliga tillgångar att betala hela summan, i fall de nu brådt ansättas. Dessutom har temligen ofta tillförene inträffat, att Riksdagen på grund af talande skäl afvikit från sina principer med afseende å sättet för återbetalande af låneunderstöd, och Stats-Utskottet sjelft har helt nyligen tillstyrkt lindring i ett liknande fall, nemligen i fråga om staden Strömstads lån. Den lilla landskommun, hvarom här är fråga, har lidit en förlust, som jemförelsevis är en lika stor olycka som den vådeld, hvaraf Strömstad härjades. Exempel saknas således ingalunda, och jag hoppas att Kammaren äfven denna gång visar sig välvillig genom att godkänna hvad Utskottet föreslagit.

Herr Norén: Ehuru Stats-Utskottet icke tillstyrkt det viktigaste af mitt förslag, är jag dock tacksam mot Utskottet för den lindring, som Utskottet för sin del förordat. Ifrågavarande bolag bildades år 1857 under en utmärkt ledare, som personligen egde ganska stort intresse utaf arbetets utförande. Sedan den iräkade rättegången var slut och arbetet påbörjats, inträffade, att bolagets upphofsman och stöd blef insolvent. Bolaget, som ursprungligen bestod af 6 delegare, utgjordes således nu af endast 5 bönder, och arbetet gick långsamt, ty bolaget saknade kapital och kredit. Till sist tillstötte en olycka. Den nye ordföranden dog, och endast 4 delegare återstodo med ett fjerdedels mantal hvardera. För att ej låta det, som redan blifvit på arbetet nedlagdt, gå alldeles förloradt, beslöto delegarne nu att låta inteckna sina hemman för att skaffa penningar till arbetets fortsättande. På sätt Herrarne kunna se af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens rapport, blef arbetet fullbordadt under loppet af år 1878 för en sammanräknad kostnad af 96,387 kronor 17 öre, i stället för att sänkningen enligt beräkning bort vara fullbordad 10 år förut mot en kostnad af endast 69,418 kronor. Men hela den skuld, som det lilla bolaget i och för arbetets utförande nödgats ikläda sig, är dock större än den sålunda

uppgifna kostnadssumman och uppgår för närvarande med räntor till omkring 104,000 kronor.

Nu då skuldförbindelsen till staten skulle förnyas, så fans ingen möjlighet för bolaget att skaffa annan säkerhet än borgen af bolagsmännen sjelfva. Disse män äro redbart allmogefolk, och man kan ej begära af dem den bildning och upplysning, som hade fordrats för att på förhand kunna förutse och beräkna de svårigheter, hvilka skulle möta arbetets fullbordande. Det är min lifliga öfvertygelse, att, om Riksdagen välvilligt lemnar bolaget anstånd och detsamma får tid på sig, bolaget i allo skall fullgöra sina förpligtelser mot staten. Men om Riksdagen svarar ett blekladgt nej till motionen, då fruktar jag att staten möjligen kommer att göra någon förlust, ty, som sagdt, staten har ingen annan säkerhet för lånesumman än borgen. Men om anstånd på 5 år beviljas, så hinner man tillämpa den vanliga proceduren med odlingslån, nemligen att fördela summan på samtliga intresserade hemman och taga första inteckning såsom säkerhet för staten. Jag tror därför, att det är både i bolagets och statens intresse att den sökta eftergiften meddelas.

Den enda förlust, som staten, om Utskottets hemställan bifalles, komme att ikläda sig, vore räntan på räntan under ifrågavarande fem år; ty om jag rätt förstår Utskottets förslag, gäller det icke en *efterskänkning* af räntan, utan endast ett *framflyttande af tiden* för dess erläggande. Men min enskilda öfvertygelse är — och jag tror att hvar och en som vill räkna efter skall finna detsamma — att genom det högre värde, som jorden får, sedan vattnet derifrån bortförts, afvensom genom den nyvunna jorden bevillingen måste komma att stiga mycket mera i värde, än hvad som motsvarar den förlust, som skulle drabba staten genom eftergifvandet af denna ränta på räntan.

Jag anhåller sålunda värdsammast, att Kammaren ville bifalla Utskottets föreliggande hemställan.

Herr Aug. Börjeson: Sedan Herr Grefve Sparre och andre motionärer i denna fråga redan yttrat sig, har jag intet vidare att i saken tillägga, utan inskränker mig till att anhålla, att Kammaren måtte medgifva ifrågavarande lilla eftergift, och yrkar för min del bifall till Utskottets föreliggande hemställan.

Herr Sven Nilsson: Det är obestriddigen här endast fråga om en ganska liten affär för staten, ty det gäller, såsom den näst siste talaren också nämnde, endast en helt obetydlig ränta. Men jag vill likväl fästa uppmärksamheten derpå, att staten redan förut, uppå särskilda framställningar till Riksdagen, har beviljat ifrågavarande bolag sju års räntefrihet. Man förestälde sig då, att, om Riksdagen en gång lemnade bolaget en så beskaffad underlättnad, skulle Riksdagen för framtiden vara befriad från dylika framställningar. Men nu har man icke desto mindre kommit igen och begärt ytterligare hjälp af Riksdagen. Hvart skall väl detta leda, om Riksdagen nu åter igen beviljar hvad som begärts? Jo, derhän, att vi efter dessa fem år ånyo få mottaga en framställning om nya eftergifter; och jag anser att just häri ligger

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kälven och
Fegen.
(Forts.)

det farliga i denna fråga, och icke så mycket för penningbeloppets skull. Ty det måste vara en högst farlig princip att slå in på den vägen, att den ena gången efter den andra ändra de vilkor, som blifvit bestämda för vare sig ett bolag eller hvilken inrättning som helst vid erhållande af lån ifrån statens sida. Hvert skall väl ett sådant förfarande leda, om icke derhän, att efter hvarje gång, som Riksdagen besluter sådana eftergifter, Riksdagen allt mer och mer motvilligt skall bevilja lån åt sådana företag, och följden måste blifva, att äfven bolag, som kunna vara solida och afse särdeles nyttiga ändamål, i en framtid blifva tillbakasatta och lemnade utan hjälp af Riksdagen.

För öfrigt kan jag för min del icke finna, att frågan genom de upplysningar, som lemnats, är så utredd, att Riksdagen kan så att säga på rak arm antaga detta förslag; ty de ifrån Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelade upplysningarne synas mig vara tillräckliga för att bevisa, att motionärernas förslag ej är så alldeles välbetänkt och hvaraf framgår att frågan nu föreligger i ett outredt skick. Man har sagt att, om man till Kammarrens kännedom meddelat vissa delegares framställningar vid bolagsstämman mot sättet, hvarpå bolagets styrelse skött företaget, så måste vi också meddela svaret från bolagsstyrelsen. Ja, jag skulle bra gerna vilja höra det svar, som bolagsstyrelsen gifvit med anledning af bolagsmännens anmärkningar derom, att bolaget icke till revision afgifvit fullständiga räkenskaper. Måhända är Herr Grefve Sparre i tillfälle att lemna någon upplysning om, huruvida bolaget verkligen har framlagt dessa räkenskaper till granskning af revisorerna, hvarigenom vi kunna öfvertygas om, att kostnaderna för ifrågavarande företag uppgått till och öfverstigit hvad som ursprungligen varit beräknadt. Någon sådan upplysning kan Stats-Utskottet ej meddela, då sådant ej inom Utskottet blifvit styrkt, och jag tror icke heller Herr Grefve Sparre vara i tillfälle dertill. Riksdagen är nu i detta hänseende hänvisad endast till den framställning på några få rader, som Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framkommit med. Jag tror det vara Grefve Sparres egen skyldighet att meddela det begärda svaret, om han vet att något sådant finnes, som meddelar fullständiga räkenskaper. Men det är antagligt att han blifver detta svar skyldig.

Äfvenledes håller jag före, att, om man räknar ut kostnaderna för den torrlagda jorden, så torde det icke visa sig vara så farligt med bolagets omtalade fattigdom. Femton hundra tunnland hafva blifvit torrlagda för något mindre än 100,000 kronor. Äfven om man tager bolagsstyrelsens uppgift för god, kan man beräkna kostnaden ungefär 67 kronor per tunnland. Jag föreställer mig sålunda, att det är till ett mycket godt pris, som bolaget vunnit jorden, och således torde det hafva varit en särdeles briljant affär för bolaget.

Den förste af motionärerna, som hade ordet, yttrade, att en stor del hemmansegare, lemnat förlagslån åt bolaget emot in-teckningar i deras hemman. Det torde således då ej endast vara 5 å 6 bönder, som ansvara för lånet, och jag föreställer mig sålunda, att det icke kan blifva någon särdeles stor summa på hvarje af de hemmansegare,

som lemnat förlagslånet, eller att det kan tynga så synnerligen mycket på hvarje särskild person, som här är i fråga.

Det har nu blifvit så vanligt att sådana bolag, derföre att Riksdagen förut utdelat ett eller annat dylikt premium, komma, det ena efter det andra i oändlighet, med enahanda anspråk — ett onekligen beqvämt sätt att rangera sina affärer. När nu regeringen icke ansett sig kunna göra någon framställning i ämnet, så bör väl Riksdagen vara tveksam att bevilja den begärda eftergiften, i synnerhet med så obestyrkta handlingar, som här föreligga.

Jag yrkar afslag å Stats-Utskottets hemställan.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Inom Stats-Utskottet har jag biträdt den mening, som der gjort sig gällande i denna fråga, och detta af full öfvertygelse, att ej mindre billigheten kräfver bifall till Utskottets förslag än äfven att ett dylikt beslut skulle lända staten till gagn. Hvad billigheten angår, så ligger den ej allenast i den omständigheten, att de bolagsbönder, hvarom här är fråga, haft stora svårigheter att bekämpa redan innan företaget var påbörjadt och än vidare under dess fortgång, utan kanske än mera deri, att rättgångar och andra ogynsamma omständigheter vållat, att de ännu icke kommit i besittning af den torrlagda jorden, hvaraf de påräknat inkomster för det erhållna lånets återbetalande. Men, sade jag, det ligger äfven i statens eget välförstådda intresse att medgifva det begärda betalningsanståndet. Ty, af hvilka personer består väl bolagets borgesmän? Jo, af bolagsdelegarne sjelfva, hvilka äro mindre hemmansegare, som blifvit nästan medellösa genom det öfver all beräkning kostsamma och tidsödande företaget och hvilka derföre måste lemnas andrum för att kunna repa sig något genom de inkomster, som väntas härflyta af den för odling vunna marken. Nödgas de att enligt nu gällande bestämmelser afbetala den återstående delen af det undfångna lånet, så blir antagligen följden att de måste göra konkurs, och att staten går förlustig sitt kapital; hvaremot om uppskof lemnas bolagsmännen och de hinna komma i besittning af den torrlagda jorden samt deraf hemta inkomster, all utsigt förefinnes att staten bör återfå sitt.

Och hvilka äro nu väl de eftergifter, som här ifrågasättas? Jo, fem års anstånd med erläggandet af bestämda annuiteter. Härigenom ådrages staten visserligen en förlust af räntan på räntan; men denna förlust måste väl dock betraktas som en obetydlighet emot den risk af hela kapitalet, som antagligen skulle uppstå genom ett alltför strängt fasthållande vid nu bestämda kontraktsvilkor.

Man har invändt, att, då frågan varit understäld Kongl. Maj:ts pröfning utan att likväl Kongl. Maj:t funnit sig derom böra göra någon framställning till Riksdagen, denna sistnämnde icke borde tillmötesgå motionärernes begäran. Jag ber att med anledning häraf få erinra, att det lilla bolaget hos Kongl. Maj:t begärt, likasom ock motionärerna nu hos Riksdagen, *eftergift af en del af sjelfva lånet*, under det Stats-Utskottet blott tillstyrkt betalningsanstånd derå. Hade inom Utskottet varit fråga om att efterskänka en del af kapitalet, så skulle jag för visso motsatt mig ett sådant förslag. Men här gäller

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kaljven och
Fegen.
(Forts.)*

Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)

ju endast några års betalningsanstånd och en ringa förlust af ränta på ränta under denna tid, hvartill jag anser att det vore både hårdt och oklokt att neka; och jag kan icke fördölja, att det på mig gjort nästan ett pinsamt intryck att höra, att det just är representanter från tvenne af Sveriges bördigaste provinser som uppträdt mot den billiga framställning, hvarom här är fråga.

Jag vill icke längre uppehålla Kammaren med detta ämne. Endast det ber jag att för den goda sakens skull få nämna, att jag hört mig före hos personer, som väl känna till hithörande förhållanden, och dervid erhållit upplysningar, som enligt min mening endast gifva ytterligare stöd för bifall till Stats-Utskottets förslag. Jag har nemligen fått veta, att de ifrågavarande bolagsmännen i följd af de flera ogynsamma omständigheter, som varit förknippade med företaget, råkat i så brydsamma ekonomiska förhållanden, att de utan anhöriges mellankomst icke skulle kunna uppehålla sig.

Jag hemställer därför om bifall till Stats-Utskottets förslag. Hvad jag befarat var att motionärerne icke skulle åtnöja sig dermed, såsom varande till så ringa fördel för den sak de antagit sig; men icke hade jag från andra ledamöter af Kammaren väntat något motstånd mot en så obetydlig och af billighetsskäl så motiverad begäran som den här föreliggande.

Herrar *J. E. Johansson* i Forneby och *Jonas Andersson* förenade sig med Herr vice Talmannen.

Herr Sven Andreasson: Den ärade talaren, som först hade ordet i denna fråga, yttrade, att det måste vara mycket dåligt folk i Vester-götland. Jag tror dock, att folket icke är sämre der än annorstädes, ehuruval äfven der så väl som annorstädes kan finnas mer eller mindre aktningvärda personer. En talare, nemligen motionären, har förklarar, att en utmärkt ledare stått i spetsen för det ifrågavarande företaget. Häri kan jag icke instämma med honom. Jag tror tvärtom att företaget har haft en mindre lämplig ledare, och att det varit bolagets underlåtenhet att aktgifva på omständigheter och förhållanden, som gjort att det kommit i en så ogynsam ställning som den närvarande. Det har visat sig, att den person, som från början var företagens ledare, gjort konkurs och skilt sig från bolaget samt sedermera till och med blifvit motståndare till detsamma. Ett faktum är, att bolaget råkat i en brydsam ställning och i en helt annan sådan än den, hvarom man från början gjort sig förhoppning; och den lilla eftergift, som Stats-Utskottet här föreslår, anser jag vara så obetydlig och tillika så af billighet påkallad, att väl ingen här i Kammaren gerna skall med fog kunna neka sitt bifall till detsamma.

En talare på skånebanken har klandrat, att bolagets räkningar icke varit framlagda för Riksdagen, samt sagt, att fel förekomma i dem. Att det senare skulle vara förhållandet har åtminstone jag icke försport. och icke heller hafva herrar reservanter åberopat något sådant. Men skulle än någon ofullständighet härutinnan vara till finnandes, så ligger det dock i tillräckligt öppen dag, i hvilken bekymmert ställning

bolaget råkat samt hvilka ogynsamma omständigheter dertill varit vållande, för att Kammaren må kunna anse sig oförhindrad att bifalla Stats-Utskottets förevarande hemställan.

Herr Sam. Johnson: Då jag läser igenom Stats-Utskottets motivering och ser det resultat, hvartill Utskottet kommit, kan jag icke finna annat än att dess hemställan är både billig och rättvis.

Jag kan omtala från min hemort flera fall, då sjösänkingsföretag varit förenade med de största svårigheter och helt visst gått under, om ej hjälp erhållits. En hvar, som känner till dylika företag och det bekymmer, som för delegarne uppstår, innan de få arbetet utfördt, kan icke heller undra öfver att många gånger trassel och svårigheter i afseende å företagen uppkomma, innan de nått den fullbordan, att de kunna blifva välsignelsebringande för den enskilda och till nytta för staten. För 14 eller 15 år sedan inträffade, att bland delegarne i ett sjösänkingsbolag en del blefvo genom de svårigheter, hvarmed de hade att kämpa, innan arbetet var färdigt, så utfattiga, att det nästan icke fans någon bland dem, som snart sagdt egde rocken på kroppen. Men folket var känt för att vara arbetsamt och flitigt, och grannarne hade reda på att företaget var nyttigt. Delegarne i företaget fingo derföre hjälp och efter några år, sedan de fått njuta frukten af sitt arbete, kommo de i en välmående ställning. Flera sådana fall kunde jag omtala.

För min del tycker jag derföre, att det skulle vara ledsamt, om man icke skulle vilja medgifva ifrågasvarande eftergift. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr E. G. Boström: Såvidt jag kan finna af handlingarne i denna fråga, är saken icke synnerligt väl motiverad. Motionärerna börja sin framställning med klagomål öfver strandegare, som först önskat arbetets företagande, men sedermera icke velat vara med om företaget, och de framkasta mot dessa beskyllningar, som nästan gå på heder och ära. För min del kan jag icke i detta sätt att argumentera finna något som talar för saken.

Går jag sedan till hvad man här i Kammaren yttrat, så synas de skäl, som anförts för saken, icke väga mycket. Först och främst har man såsom skäl till bifall anført det ringa belopp saken gäller. Bolaget, som skulle få uppskof med ränte- och kapitalafbetalningarne under fem år, skulle sedan erlägga utom det oguldna kapitalet äfven den under denna tid upplupna räntan. Viusten för bolaget skulle utgöra endast räntan på räntan, således inalles 6 à 700 kronor, men då bolaget vunnit inemot 1,500 tunnland jord, synes mig bolaget kunna tåla äfven denna utgift. Vidare har en talare, Herr Sven Andreasson, framhållit att bolaget kommit i denna olyckliga ställning derföre att det haft en mindre duglig ledare för företaget. Detta argument kan jag för min del icke tillerkänna någon vikt, ty det kan väl icke vara skäl för Riksdagen att eftergifva sin rätt, derföre att bolaget icke sett upp och skaffat sig en skicklig ledare.

Samme talare yttrade mot den förste talaren att, då han gjort

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kulfvén och
Fegen.
(Forts.)*

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

anmärkning mot bolagets räkenskaper, han borde visa hvilka fel deri förefunnos. Men huru skulle han kunna uppvisa fel, då det i sjelfva verket icke finnes några räkenskaper bilagda, ty det bilagda räkenskapsextraktet är så ofullständigt att det icke förtjenar namnet af räkenskap. Det är ju en orimlighet att begära att man skall påvisa fel i räkenskaper, som ej finnas till.

Man har också sagt att, om man beviljade bolaget ifrågavarande eftergift, staten skulle hafva större visshet att framdeles få sitt åter, men att annars staten skulle riskera allt. Men om jag icke bedrager mig, finnes en författning af år 1845, enligt hvilken afbetalningar å af staten lemnade vattenaftappningslån skola från hemmanen utgå med samma förmån och i samma ordning som kronoutlagorna. När nu det är ådagalagdt, att hemmanen äro intecknade för höga belopp, och att således enskilde ansett dem lemna säkerhet därför, är det ju klart, att någon risk för staten att utfå sin fordran, som går med bättre rätt, ej rimligtvis kan finnas.

För min del finner jag icke egentligen några skäl anförda, som tala för bifall till Utskottets hemställan, och jag tror att det skulle vara ett farligt exempel, om Riksdagen på detta sätt upprepade gånger beviljade ett bolag eftergifter i dess åtagna förbindelser. Följden kunde lätt blifva, att vid en mängd lätt sinniga företag man skulle komma och åberopa än den ena olyckan än den andra samt begära att staten skulle sitta emellan.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Aug. Peterson: Till följd af de upplysningar, meddelade af Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader, som den talare, hvilken öppnade denna debatt, här åberopat, synes det mig vara ganska betänkligt om Riksdagen beviljade ifrågasatta eftergifter åt ett bolag, som icke med några handlingar styrkt sig vara bragt i sådan ställning, att det måste anses vara i behof af sådan understöd, och att Riksdagen måste göra denna eftergift för att undvika vidare kapitalförlust. Då nu detta bolag redan förut af Riksdagen fått en sådan eftergift och erhållit uppskof med räntans erläggande uti sju år, anser jag för min del, att Riksdagen icke gerna ånyo bör gå in på samma mark. I min tanke äro sådana eftergifter alltid mycket farliga såsom prejudikat.

Vi få nu snart igen en dylik fråga till afgörande och då gäller frågan icke ett obetydligt kapital, som staten har att fordra, utan ganska stora summor. Detta bolag har för öfrigt icke visat, att det är i den ställning att det icke kan betala.

Här har invändts, att det vore bra om Riksdagen nu ginge in på hvad Stats-Utskottet föreslagit, emedan det i annat fall kunde hända, att de personer, som iklädt sig garanti för denna statens fordran, möjligen skulle bringas i konkurs, hvarigenom staten skulle komma i sämre ställning än annars.

För min del får jag dock säga, att det synes mig alldeles icke finnas någon säkerhet för att dessa personer efter de fem årens förlopp, under hvilka ytterligare räntefrihet nu är ifrågasatt, äro i den

ställning, att de kunna betala hvad som återstår af lånet. Vid sådant förhållande kan jag icke finna, att påståendet om större säkerhet för staten genom beviljande af ytterligare räntefrihet kan hålla streck.

Jag håller alltså före, att reservanterna varit mycket försigtige, och anser att Riksdagen bör vara detsamma och icke lemna några eftergifter i en gång stipulerade vilkor åt bolag, som icke visat, att det för dem är alldeles omöjligt att honorera de fordringar, staten genom dem lemnadt understöd eger.

Jag instämmer följaktligen i det yrkande reservanterna framställt.

Grefve Sparre: Man skulle verkligen i betraktande af den vidlyftiga diskussion, som i denna fråga uppstått, kunna föreställa sig, att det vore fråga om något mera än blott 600 å 700 kronor, hvar till talaren på stockholmslänsbanken uppgaf beloppet af den föreslagna eftergiften. Det är nu blott ifrågasatt att några stackars fattiga bönder, som af origtiga beräkningar rörande detta företags utförande blifvit missledda, skola berättigas att för 5 år uppskjuta betalningen af ränta å ett lån från statens sida. Kan det verkligen vara meningen att för en så obetydlig summa neka sin hjälp åt dessa fattiga bolagsmän?

Man får väl antaga, att denna sak har blifvit i Stats-Utskottet noga pröfvad, och likväl hafva mot Utskottets tillstyrkande blott två ledamöter låtit anteckna sig såsom reservanter. Dessa begge ledamöter äro likväl från Sveriges bördigaste landskap. Hade de haft något begrepp om, huru fattig jordmån, som odlas i de delar af Elfsborgs län, der dessa sjöar finnas, så skulle säkerligen deras hjertan hafva blifvit rörda.

Äfven jag har mycken respekt för prejudikat, men jag tror att litet hvar af våra bolag böra hafva tillräcklig kännedom om att Riksdagen icke gerna skänker efter något af de vilkor, som en gång blifvit bestämda för understöd, utlemnade mot återbetalningsskyldighet, så att det prejudikat, som af ett beslut i denna fråga kan uppstå, icke bör blifva farligt. Skulle äfven detta prejudikat leda till, att en annan gång nedsättning i statens kassa eger rum med icke större belopp än 700 kronor, så torde väl ingen fara deraf uppstå.

Jag tycker, att vi nu hafva talat tillräckligt om detta lilla ynkliga belopp och yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Icke gör jag mycken affär af detta lilla belopp, som nu är i fråga, men jag tror dock, att, om man fortgår på detta sätt att skänka efter det ena lånet efter det andra, man kommer in på en farlig väg.

Jag vill icke heller medgifva, att den beräkning, man här uppställt, skall tagas för kontant, ty den är enligt mitt förmenande i sjelfva verket icke riktig. Man har nemligen sagt, att ett bifall till förslaget endast skulle medföra, att låntagarne skulle få dröja att betala in räntan, men likväl skulle vara skyldiga att sedermera erlägga densamma. Jag har visserligen hört en talare i Första Kammaren, som yrkade återremiss, emedan Utskottets betänkande härutinnan vore

Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)

Angående
statslånet till
sänkning af
sjuåren
Kalfven och
Feg:n.
(Forts.)

otydligt, då dess förslag skulle kunna tydas på mer än ett sätt. För min del kan jag dock icke tyda förslaget på annat sätt, än att bolaget befrias från att betala ränta och amortering å lånet — tillsammans utgörande 8 procent, nemligen 5 procent ränta och 3 procent amortering — förrän efter fem år. Bolaget kan naturligtvis icke behöfva betala räntan längre än till dess kapitalet blifvit återbetaladt. Har då icke staten förlorat sina fem års ränta på detta lån, då kan icke jag räkna. Alltså, och så vidt jag räknar rätt, utgör väl 5 procent ränta å ett kapital af 31,000 kronor mera än 700 kronor under 5 år, som här har uppgifvits. Staten förlorar således fem års ränta på detta belopp.

Nu hafva motionärerna sagt, att, om denna framställning beviljas, så äro de öfvertygade, att låntagarne framdeles skola uppfylla sina skyldigheter. Men under sådana förhållanden anser jag det icke vara riktigt af motionärerna att hafva begärt *efterskänkande* af halfva skulden, och förklara att detta var aldeles nödvändigt.

Vidare vill jag erinra, att samma förklaringar gjordes af samma motionärer vid 1872 års riksdag. Derefter inkom Kongl. Maj:t till 1873 års Riksdag med proposition i ännu, och en eftergift blef då gjord; men bolagsmännen eller låntagarne komma nu igen, och jag tror att de skola komma åter ofta, om de äfven nu få sin vilja fram.

Slutligen har blifvit framhållen af motionären, såsom en verksam orsak till bolagets mindre goda ställning, den omständigheten, att den person, som skulle sköta bolagets affärer, förhållit sig mindre väl mot bolaget, och det har mot honom utkastats ganska graverande beskyllningar. Jag vet ej om jag fullt skall tro detta, ty mannen i fråga är numera förordad till domänintendent i Elfsborgs län, förmodligen på landshöfdingens i länet förord.

Vidare ber jag att få rätta ett citat af mitt föregående yttrande, som af en annan talare på elfsborgsbanken gjordes, men som icke var riktigt. Han yttrade nemligen att jag skulle hafva sagt, att det måtte finnas mycket dåligt folk i Vestergötland. Jag sade, att enligt hvad motionärerna velat påskina, skulle det finnas mycket dåligt folk i Vestergötland, men jag tillade, att jag knappast kunde tro det. Detta var mitt yttrande.

Jag gör, såsom jag nyss sade, icke mycken affär af den lilla summa, hvarom nu är fråga, och det är mig temligen likgiltigt, huru beslutet utfaller, men jag påstår fortfarande, att de skäl, som blifvit anförda till stöd för den sökta eftergiften, äro mycket svaga och att om man fortsätter på denna eftergifternas väg, vet man slutligen icke hvar man stannar.

Herr Key: Man tillvitar oss i denna Kammaré någon gång att vi sila mygg och svälja kameler, och då jag åhört denna diskussion och sett den ihärdighet, hvarmed detta Stats-Utskottets förslag bekämpats, tillstår jag, att nyssnämnda tillvitelse icke helt och hållet saknar grund.

Förhållandet är emellertid i korthet följande. Denna fråga har icke blott blifvit pröfvad af Stats-Utskottet, utan dertill ganska noga

pröfvad. Bästa beviset derpå är, att densamma af Utskottet blifvit återförvisad till afdelningen och sedermera efter en förnyad behandling derstädes af Utskottet i sin helhet slutligen afgjord på sätt här föreligger.

Frågan är således icke en utan två gånger behandlad af Utskottet in pleno.

Det är visserligen en sanning, att detta sjösänkingsarbete gått långsamt och blifvit dyrt, men det är också på samma gång en sanning, att dessa få fattige strandegare, hvilka numera utgöra bolaget, bestående af fyra hemmansegare och en enka, för att bringa företaget till slut, måst inteckna och öfverinteckna sina hemman, förutom andra opåräknade svårigheter, som de i öfrigt nödgats utstå.

Det är vidare en sanning, att då strandegarne under arbetets fortgång kommit i delo med hvarandra, och den person, som varit själen i företaget och som måhända varit den enda verkliga skrif- och räknekunnige inom bolaget, dragit sig derifrån, just i följd deraf en mängd tvister och svårigheter uppstått.

Då, såsom jag redan förut sagt, bolaget numera endast utgöres af fyra smärre hemmansegare och en fattig enka, och då till följd af de tvister, som uppstått mellan strandegarne, såväl sjelfva företaget i brist på medel måst fördröjas, som äfven frukterna af detsamma blifvit försenade, så måste man fråga sig, huruvida det kan vara rätt och billigt att nu alltför mycket och skoningslöst anstränga just dessa fyra hemmansegare och denna enka, hvilka varit de enda som uthålligt genomkämpat alla svårigheterna och bragt arbetet till stånd.

Om något annat än uppskof med räntans erläggande är ju för öfrigt här icke fråga, såsom af Utskottets betänkande tydligt framgår. Det heter nemligen deri, att ränta bör af bolaget staten godtgöras äfven för den tid, hvarför anstånd med annuitetens erläggande sålunda beviljats, vid hvilket förhållande statens uppföring komme att inskränkas till räntan å de obetydliga räntebelopp, som eljest skolat under samma tid erläggas, äfvensom till en något framflyttad återbetalning af kapitalet.

Detta är hela frågan, större är den icke; men för oss i Stats-Utskottet var det alldeles klart, att, om detta uppskof med räntebetalningen icke beviljades, kunde det lilla bolaget icke fullgöra sina skyldigheter. Dertill kommer också en annan omständighet. Hvilken borgenssäkerhet för lånevilkorens uppfyllande har detta bolag att pretera? Jo, tyvärr, borgen af personer, som sjelfva *icke* äro i bättre ställning.

Beviljas nu icke det begärda uppskofvet, går staten kanske miste om hela eller större delen af beloppet, hvaremot bolaget, om det får andrum och tid på sig, säkerligen kommer att arbeta lika träget som förut, men denna gång icke på sjelfva sjösänkingsföretaget utan på att draga frukter af detsamma, och sålunda snarare blifver i tillfälle att betala och göra rätt för sig, än det nu skulle kunna.

Under sådana förhållanden hemställer jag verkligen, huruvida det kan vara skäl att låta den flinthårda rätten gälla. Jag vågar vädja till Kammaren, huruvida det icke vore både rätt och klokt att nu

*Angående
statslånet till
sänkning af
sjöorne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Angående
statslånet till
sänkning af
sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)

bevilja detta lilla anstånd. För min del tror jag det, och Stats-Utskottet har varit af samma mening med undantag af de två ärade ledamöter deraf, som reserverat sig och som här så ihärdigt uppträdt för afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sven Andreasson: Sedan talaren på skånebänken nu förklarar, att han icke menat annat än att han ansåg det vara olämpligt förklara, det folket i Vestergötland vore sämre än på andra ställen, har jag deremot ingenting vidare att tillägga, då vi ju således derutinnan äro alldeles ense.

Då jag nu har ordet, ber jag få nämna, att, hvad beträffar bolagets omförmälda framställning till Kongl. Maj:t, denna afsåg en helt annan fråga och en långt ifrån så ringa summa, som den nu begärda eftergiften kan anses utgöra.

Sedan Herr Key fullständigt redogjort för handläggningen af betänkandet, har jag icke något vidare att tillägga, utan inskränker mig nu till att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kammarern Utskottets hemställan.

§ 8.

Föredros och lades till handlingarne Stats-Utskottets Memorial N:o 25, i anledning af Statskontorets underdåniga berättelse angående undsättningsfonden.

§ 9.

Föredros och biföllos Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Malmö stad af ett laudsstatsembetshuset derstädes såsom gårdsjord anslaget jordområde; och

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående af-söndring af jord från indragna militiebostället Styrestad N:o 1 i Östergötlands län samt Alnarps kungsgård och indragna militiebostället Husie N:is 3 och 4 i Malmöhus län.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.